

GÖTEBORGS UNIVERSITET
LITTERATUR, IDÉHISTORIA OCH RELIGION

Ungdomar, religion & religiositet

En undersökning om ungdomars syn på religion och religiositet

Youth, religion & religiosity

A study of young adult's view of religion and religiosity

Annie Lauricella

Termin: Vår 2012

Kurs: RKS 310

Nivå: C-uppsats

Handledare: Daniel Andersson, Daniel Enstedt

Examinator: Kataring Plank

Rapportnummer: VT12-115010

Abstract

This is a study concern high school student's view of religion and their religiosity. I dispensed a questionnaire to 124 high school students studying comparative religion in a large high school in Sweden, with the students from different socio-economic backgrounds. The result I came up with is that traditional religion activities have decreased, religion has not disappeared but taken other shapes than before. And I also came up to with the result that more than half of them who answered the survey likes the subject and there are tendencies by them who doesn't like the high school subject religion that they live in a non-religious family.

The study concerns following aspects: sociology, youth, human needs, religion, spirituality and individualization.

Innehållsförteckning

Abstract	0
Del 1.....	4
Inledning.....	4
Syfte.....	5
Frågeställningar	5
Bakgrund	5
Teori.....	6
Metod.....	9
Kommunen där studien är gjord	10
Del 2 - Resultat	11
Övergripande sammanställning av enkätstudien.....	11
Tabell 1-3: Ungdomars relation till religion och relationen till uppväxtmiljön	11
Tabell 4 - 5: Ungdomars relation till andlighet.....	12
Tabell 6 - 9: Relationen mellan vad ungdomarna tycker om ämnet och uppväxtmiljö	13
Sammanställning utifrån vad ungdomarna tycker om ämnet	14
Tabell 1-5: De som tycker om religionskunskapsämnet.....	14
Tabell 6-10: De som inte tycker om religionskunskapsämnet	16
Tabell 11-15: De som inte har någon åsikt om vad de tycker om religionskunskapsämnet.....	18
Del 3 - Analys.....	20
Religion, Unga & Andlighet	20
Religion.....	20
Grundläggande behov hos människan.....	21
Religion har tagit en annan form än tidigare	21
Individen i centrum	22
Nya former av religiositet.....	24
Nya sociala medier	24

Intresset för religionskunskapsämnet	24
Genus.....	25
Slutsats	25
Didaktiska konsekvenser	26
Förslag till fortsatt forskning	26
Referenslista.....	27
Litteratur/Tidigare forskning	27
Internet.....	28
Samtal.....	28
Bilagor.....	28

Del 1

Inledning

Detta är en studie om gymnasieungdomars livsåskådning. Ungas religiositet och syn på religionskunskapsämnet har undersökts, liksom ungdomars religiösa tillhörighet och tro, det vill säga de unga som säger sig tillhöra en religion, eller säger sig tro på någonting annat än en religion. Jag som religionslärare vill få inblick i vad mina gymnasieelever har för förståelse kring religion (om de har det) och hur jag skulle kunna använda mig av det när jag lägger upp min undervisning.

Studien är gjord på en gymnasieskola i en västsvensk mindre stad och en enkät lämnades ut till 124 gymnasieungdomar som läser Religionskunskap. Ungdomarna bor antingen i kommunen eller i en närliggande kommun. Kommunerna har olika karaktär såsom både landsbygd och mindre stadsort.

Då jag är ute efter gymnasieungdomars uppfattning om sig själva och sin religiositet har jag ställt frågor om huruvida de bekänner sig till en religion eller inte, vad de bekänner sig till och om de tror på någonting annat om de inte bekänner sig till en religion. Detta har jag gjort genom att lämna ut en enkät till 124 gymnasieungdomar med olika socioekonomisk bakgrund och som läser religionskunskap på en stor kommunal gymnasieskola i Sverige.

Jag intresserar mig för om religion spelar en stor roll för gymnasieungdomarna och om de har ett behov av religion. Detta då Sverige ses som ett sekulariserat samhälle, men som visat sig inte stämma. Därför ställer jag mig frågorna om det kan vara så att religion spelar en mindre roll, eller kanske till och med inte har någon betydelse för, gymnasieungdomar idag och om religion kan betyda olika för de olika gymnasieungdomarna i undersökningen jag gjort?

Vidare kan jag se att det beroende på vilken lärare eleverna läser för fokuseras på olika saker i Religionskunskapskursen (vilket jag sett under observationer på de olika VFU- (verksamhetsförlagd utbildning)-platser jag haft under utbildningen till gymnasielärare), men där styrdokument, i form av, ämnesplaner med kursmål och betygskriterier ligger som underlag för undervisning och bedömning. Jag kan också se att det beroende på vilken skola läraren arbetar på finns olika tillgång till religionskunskapsböcker. En del lärare anser det bättre att göra sitt eget material, vilket påverkar undervisningen och på så vis också vad de lär sig.

Då jag vill utgå ifrån elevens egen syn på om de tillhör en religion eller inte anser jag det relevant att belysa att jag själv är formad av det västerländska, sekulariserade och individualiserade samhälle jag växt upp i, där religion för mig är någonting subjektivt. Detta är av relevans då det troligen kommer påverka min tolkning av gymnasieungdomarnas svar i enkäten och min slutsats.

Härnäst följer en genomgång av syfte och frågeställningar vilka följs av en bakgrund med en närmare beskrivning av vad som kommer att behandlas inom ramen för uppsatsen. Därefter

beskriver jag den metod jag valt, redovisar resultat som följs av en analys. Slutligen kommer en slutsats med det jag kommit fram till i uppsatsen som följs av didaktiska konsekvenser samt förslag till fortsatt forskning.

Syfte

Syftet med denna undersökning är att behandla gymnasieungdomars religiositet och syn på religion för att kunna använda mig av informationen som underlag i min kommande yrkesroll. Jag vill se om jag som lärare i första hand måste motivera eleverna att vilja läsa om religion eller om där redan finns ett intresse för religion (beroende eller oberoende av deras egen religiositet).

Frågeställningar

Följande frågeställningar har jag valt att utgå ifrån:

1. Hur uppfattar gymnasieungdomar religion och religionskunskapsämnet?
2. Hur ser relationen ut mellan gymnasieungdomars religiositet och uppfattningarna om religion och religionskunskapsämnet?

Vidare kommer också köns- och socialisationsaspekten belysas.

Bakgrund

Min uppgift som blivande pedagog är att, utifrån läroplanen för gymnasieskolan, ”med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser.” ”bemöta intolerans och främlingsfientlighet” (SKOLFS 2011:144). Dock att ta hänsyn till är att jag som lärare i gymnasieskolan, utifrån läroplanen, ska gestalta och förmedla ”okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män” (SKOLFS 2011:2) vilket gör att alla åsikter inte kan accepteras eller tolereras. Vetskapen om att där kan sitta 30 ungdomar med olika erfarenheter och olika syn på religion och religiositet öppnar därför, för mig, upp möjligheter att diskutera olika sätt att se på livet, vilket jag tror, med rätt handledning, kan skapa större tolerans för oliktankande, vilket också Martha Nussbaum menar (Nussbaum, 2010: 98), om Nussbaum har rätt.

Det är inte bara att skapa tolerans kring oliktankande som är viktigt för mig som pedagog, i religionskunskapsämnet utan det är också viktigt med en förståelse kring ungdomarnas sätt att se på verkligheten och deras förförståelse kring religion. Vi kan se att det i religionsforskningen, under lång tid, har uppkommit teorier kring sekularisering, att det är en effekt av moderniseringen. Däri finns olika sätt att se på religion. Du kan se på religion utifrån en övernaturalighet med en övernaturalig ”dimension av verkligheten” eller som ett meningsskapande system vilken är en bredare definition av religion (Lövheim & Bromander, 2012: 80-81).

Utifrån antologin *Religion som resurs?* skriver Anders Sjöborg att religion och tro är någonting som ungdomar kommer i kontakt med även om 60 procent anser sig vara

ickerreligiösa, 8 procent religiösa och cirka 20 procent individuellt religiösa. Mestadels kommer de i kontakt med religion och tro genom tv, familjen, skolan och så vidare (Sjöborg, 2012: 117-119).

De ickerreligiösa kommer i kontakt med religion och tro framförallt genom tv men skolan är inte långt efter. Detta gör att undervisningen kring religion i hur det presenteras och vad som presenteras, får stor betydelse för individens bild av religion. Risk finns att religionsundervisningen kan bidra till fördomar om den inte når upp till målen om ökad förståelse. Undervisningen blir därför en utmaning i att ”bidra till en nyanserad religionsförståelse för samtliga dessa grupper” (Sjöborg, 2012: 126-128).

Teori

Vidare har jag i denna studie valt forskning relevant för mina frågeställningar. Detta för att se om religion är centralt för dagens gymnasieungdomar. Forskningen kommer användas i diskussion med det resultat som visar sig från den enkät som lämnats ut och den kommer användas för att få större förståelse för de svar enkäten ger.

Däri har jag valt att mäta mitt empiriska material mot antologin *Religion som resurs?* av Mia Löwheim och Jonas Bromander (2012). Jag kommer utifrån Anders Sjöborg titta på om ungas religiositet och ungas kontakt med religion i vardagen, försöka förstå materialet från min empiriska undersökning. Sjöborg skriver att ungdomar idag i lägre utsträckning tillhör traditionell religion (Sjöborg, 2012:107), vilket innebär en gammal, inrotad, nedärvd (Nordstedts, 1999:888) religion som till exempel kan vara kristna församlingar här i Sverige. Han skriver också att ”Vid en internationell jämförelse framstår Sverige som ett land präglad av sekulära rationella värden och individuella frihetsvärden [...]” (Sjöborg, 2012:107). Sjöborg belyser religion utifrån två synvinklar; Å ena sidan kan religion ses som en övernaturalighet och å andra sidan som ett meningsskapande system. Den sistnämnda definitionen är en bredare definition av religion än det förstnämnda (Sjöborg, 2012: 80-81).

Huvudsaken med vad Sjöborg menar, och som jag kommer ställa det empiriska materialet mot, är att alla ungdomar kommer i kontakt med religion och frågor kring tro även om 60 procent anser sig vara ickerreligiösa (Sjöborg, 2012: 117-119, 126-127). Detta gör att det blir viktigare för mig som lärare i religionskunskapsämnet att ”bidra till en nyanserad religionsförståelse för samtliga dessa grupper” (Sjöborg, 2012: 128) eftersom risk finns att religionsundervisningen kan bidra till fördomar om den inte når upp till målen om ökad förståelse (Sjöborg, 2012: 127-128). Jag använder mig av Sjöborgs antaganden genom att mäta det empiriska materialet mot det. Jag vill se vad som för mig är viktigt att tänka på i religionsundervisningen, då jag vill att så många elever som möjligt ska klara religionskunskapsämnet.

Jag kommer också försöka förstå materialet utifrån antaganden ur *Sociologi* (2007) av Anthony Giddens samt *Kunskaps-sociologi* av Peter Berger och Thomas Luckman (1999) då de ger en grundläggande bild av det sociologiska perspektivet vilket är användbart på så vis att jag kan se möjliga fenomen bakom gymnasieungdomarnas svar. Berger och Luckman

(1999) ger en grundläggande bild av vad sociologi är och det jag i min analys kommer ta hänsyn till är att meningsgivande symbolsystem internaliseras i individen redan från början av individens liv, vilket inbegriper hur individen tar till sig de viktiga parterna i sin tidiga omgivning nämligen mamma, pappa och signifikanta andra vilka är andra nära individer i omgivningen (Berger & Luckmann, 1999: 153-189).

Giddens (2007) beskriver socialisation i bredare omfattning samt belyser olika definitioner av vad sociologi är, på olika områden, vilket i studien belyses eftersom människan är en del av dessa processer. Människan socialiseras in i ett samhälle och en kontext där olika normer är rådande, vilket kommer vara en av utgångspunkterna i min analys. Giddens talar också om att religionen är en kultur där det delas ”gemensamma åsikter, värderingar, normer och idéer som medför en gemensam identitet för en grupp människor.” (Giddens, 2007: 23-25, 420-421). Gruppen har åsikter och uppfattningar som uttrycker sig i olika ritualer, men där religionen inte längre är en del av identiteten (Giddens, 2007:420). Religion kan ge en känsla av mening (Giddens, 2007:420), vilket i analysen lyfts upp på så vis att det kommer diskutera kring om gymnasieeleverna har ett behov av denna känsla av mening.

Dessutom kommer jag belysa antagandet “Perhaps the most salient point that stands out in the sociological analysis of age and religion in recent literature is that young people growing up in late modern Western societies tend to be less religious than older people, at least in terms of institutional religion.” (Collins-Mayo, 2010:1) för att beskriva ungas relation till religion i dagens samhälle. Antagandet visar på att unga i lägre utsträckning är religiösa i termer av institutionell religion och kommer, i analysen, mätas mot de svar enkäten visat.

Därefter har jag försökt förstå materialet från enkätundersökningen utifrån forskning kring grupp psykologi nämligen *Grupp-utveckling* av Arne Maltén (1992) och *Utveckling i grupp* av Inga Olsson (2000) genom att se till antaganden om hur en grupp fungerar. Både Maltén (1992) och Olsson (2000) talar om vad en grupp är och hur du utvecklar en grupp. De talar om att ”[Det] ömsesidiga samspelet mellan individen och gruppen tycks vara livsviktigt [...]. Därför söker människan sig till grupper” (Maltén, 1992:13) och att vi får våra behov av ”trygghet, bekräftelse, lärande, utveckling och gemenskap tillgodosedda genom de olika grupper vi ingår i.” (Olsson, 2002:8), vilket innebär att grundläggande sociala faktorer påverkar oss människor under uppväxten men också senare i livet. Detta för att förklara att olika faktorer påverkar de val vi människor gör i livet.

Då min uppsats berör gymnasieungdomars religiositet har jag också valt att belysa ett antagande ur *Den religiösa människan* av Antoon Geels och Owe Wikström (2006), vilken berör religionspsykologiska perspektiv på religion. Jag kommer i min analys sätta det empiriska materialet i relation till att religion är ”ett meningsgivande symbolsystem, en social konstruktion” (Geels & Wikström, 2006: 85-86) för att se möjliga orsaker till bakomliggande faktorer till gymnasieungdomarnas svar.

Jag kommer också ta hänsyn till delar av boken *Om Heligheten* av Owe Wikström (2010) som är en bok rörande både sociologiska och psykologiska förklaringar till det vi kan kalla helighet. Bland de många perspektiv som boken berör talar ett perspektiv om att vi möjligen

har ett religiöst kunskapsorgan. Religion är också ett, utifrån Emile Durkheim, kollektivt projekt som stärker en gemenskap. Dessutom har det skett en förändring i att en endimensionell kyrka har ersatts av ett religiöst smörgåsbord (Wikström, 2010:46, 66, 99), vilket jag i analysen vill sätta i relation till enkätsvaren jag fått för att se om där kan finnas en relation mellan individernas svar och dessa antaganden.

Som jag dels skrev ovan kommer jag mäta mitt empiriska material mot forskning kring dagens förändrade syn på religion. Detta genom att se om vi kan se tendenser hos ungdomarna som kan sammankopplas till denna förändrade syn. *Sökare i cyberspace* av Mia Löwheim (2007) berör media-förändringen och hur internet har bidragit till denna förändrade syn. Däri kommer jag utgå ifrån att religionen idag inte längre är en auktoritet utan att individen själv är auktoritet i sitt liv samt att unga tar spjörn mot religiösa auktoriteter, vilket skulle kunna bero på att ”allt färre socialiseras in i en religiös gemenskap” (Löwheim, 2007, sida 195-196). Individens egna intressen blir allt viktigare och religionen spelar mindre roll för hur människan lever sitt liv (Löwheim, 2007:29). Därefter kommer jag också utgå ifrån att internet har bidragit till en ökning av utbudet samt större tillgång till information (Löwheim, 2007:55).

Nästa bok jag valt att utgå ifrån är *Jesus in Disneyland* av David Lyon (2000). Jag kommer mäta mitt empiriska material mot Lyons (2000) teori om att religionen inte har försvunnit. Lyon (2000) talar om att människan fortfarande drar sig mot religiositet fast i andra former än tidigare (Lyon, 2000:19), vilket *The Spiritual Revolution* av Paul Heelas och Linda Woodhead (2005) till viss del utgår ifrån. Heelas och Woodhead (2005) talar om att dagens ungdomar lever i en kontext där det skett en vändning till att religion och andlighet är en individuell angelägenhet. Fokus ligger på individens subjektiva bild av andlighet, helighet och religion och att det blivit en ”ta-och-mixa” attityd till andlighet och religion där individen tar olika saker ur olika religioner och traditioner vilka stämmer överens med individens egna tankar kring vad som är rätt och riktigt. De säger också att den traditionella religionen minskar och ger plats för en slags nyandlighet som ibland fortfarande kallas för New Age. Det är inte bara traditionellt religiösa människor som uttrycker en längtan efter att växa i andlighet (Heelas & Woodhead, 2005, sida x, 13, 31-32, 78, 81, 49, 125-126). Detta kommer i analysen användas på så vis att det kommer ses tillsammans med gymnasieungdomarnas syn på sin religiositet, om de säger sig tillhöra en religion eller inte och om de tror på någonting annat om de inte bekänner sig till en religion samt vad de i sådana fall tror på istället.

Vidare kommer jag försöka förstå det empiriska materialet utifrån *Marknadsföring av natur, hälsa och rituellt helande i det senmoderna Sverige* av Anne-Christine Hornborg (2010) samt *Some Recent Trends in the Study of Religion and Youth* av Carole M. Cusack (2011), genom att beskriva delar av det nyandliga vi kan se i vårt samhälle. Hornborg (2010) diskuterar nya sätt att se på religion. Hon talar om att ”Sverige har beskrivits som ett av de mest sekulariserade länderna i världen, åtminstone vad gäller aktivt deltagande i kyrkliga aktiviteter.” (Hornborg, 2010:152) och denna modernitet i Sverige har ”inneburit att individens band till lokala platser, släktskap och den traditionella religionen lösts upp.” (Hornborg, 2010:152). Därför måste människan hitta nya platser, traditioner och människor

att knyta an till. Hornborg (2010) talar om stress och hälsa och diskuterar hur hälsa har blivit någonting vi idag handlar med. Det har blivit en slags religion kring hälsa (Hornborg, 2010:152 -165).

Vidare talar Cusack (2011) också om att där skett en förändring i synen på religion. Det har skett en vändning från att fokus ligger på individens religiösa socialisering till att andra instanser blir betydande för konstruerandet av den personliga samt gruppidentiteten. Dessutom tar andra spirituella uttryck plats såsom exempelvis paganism (Cusack, 2011:409-418).

Slutligen är den teoretiska utgångspunkten i denna studie att människan socialiseras in i ett samhälle och en kontext där olika normer är rådande. Sen har synen på religion och religiositet gjort en subjektiv vändning på så vis att den inte längre är en ”social influens” utan snarare är individualiserad, vilket är en produkt av att samhället har individualiserats (Giddens, 2007: 23-25; Heelas & Woodhead, 2005:31, 32, 81; Lyon, 2000:27). Religion har på så vis tagit andra former än tidigare.

Dessutom utgår jag i denna studie ifrån att religion är ”det sätt varpå människan söker mening med sitt liv.” (Geels & Wikström, 2006:19) och att det därför existerar ett behov i människan av att finna en mening med livet. Därför har jag valt att utgå ifrån litteratur som berör socialisation och den ”nya” synen på religion och religiositet samt religionspsykologiskt perspektiv på religion.

Metod

Då forskning kan börja med att forskaren söker svaret på en fråga, en gåta eller ett problem, och då normativa problem och frågor idag blivit mer accepterade (Essaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2007:29), valde jag att fundera kring dagens gymnasieungdomar och deras egen syn på sin religiositet, vilket utmynnade i en enkätundersökning. Denna empiriska studie utgick ifrån frågor kring ungdomarnas syn på om de tillhör en traditionell religion eller inte samt frågor kring om de intresserar sig för religionskunskapsämnet eller inte, och så vidare (se bilaga 1). Detta för att jag som religionslärare vill få inblick i vad mina gymnasieelever har för förståelse kring religion (om de har det) och hur jag skulle kunna använda mig av det när jag lägger upp min undervisning.

För att få ett så trovärdigt resultat som möjligt bör enkäten delas ut till ”*ett stort antal respondenter*” (Descome, 2009:208) samt ”*på många olika platser*” (Descome, 2009:208) och på grund av tidsbrist lämnades enkäten bara ut på en gymnasieskola men lämnades däremot ut till 124 gymnasieungdomar varav 85 kvinnor och 39 män. Gymnasieskolan jag valde ligger i en kommun där eleverna på gymnasieskolan kommer från olika områden med olika socioekonomisk bakgrund. Vi kan till exempel se att medelvärdet på lönen i en av kommunerna ligger på 108,8 kronor medan det i en av de andra kommunerna ligger på 139,7 kronor (genomsnitt på alla i kommunen) (2012-08-21, scb.se). Detta för att få ett så brett spann på elever som möjligt i ock med att enkäten borde ha delats ut på fler skolor.

Vidare är det i valet av frågor viktigt att tänka på att informationen ska kunna ”användas som data för analys”, ”Bestå av en nedtecknad serie frågor”, ”Samla information genom att fråga direkt” (Denscome, 2009:207. Original kursivt) då jag ”vill få reda på någonting om människor och deras attityder” (Descome, 2009:207. Original kursivt). Tanken är alltså att frågeformuläret ska bidra till att upptäcka saker genom att ställa identiska frågor till alla som besvarar frågeformuläret och där frågorna blir exakta vilket ”underlättar bearbetningen av svaren” (Descome, 2009:207).

Något som är viktigt vid ett utskick av frågeformulär är att där finns information om den som lämnar ut det, syftet med frågeformuläret, hur det ska hanteras, svarsdatum, frivillighet och ett tack för hjälpen (Descome, 2009:213-214). Då jag åkte ut till skolan kunde jag ge dem instruktioner, berätta lite om mig själv och syftet med mitt arbete vilket gjorde att den informationen inte behövde ta onödig plats på enkäten då jag ville lämna ut en A4 sida, detta för att minimera arbete och utgifter eftersom jag lämnade ut enkäten till 124 gymnasieungdomar.

Slutligen är fördelen med att jag valt att lämna ut en enkät att jag fått ett mätbart material ifrån många ungdomar. Jag använde kryssfrågor samt en fråga där eleverna själva fick fylla i sitt svar. Fördelen med detta tillvägagångssätt är att det för mig varit lätt att samla ihop frågorna och lätt kunnat mäta ungdomarnas svar mot varandra. Nackdelen är dock att jag inte kunnat se tanken bakom elevernas svar, därför kan jag, nu i efterhand, se att jag kunnat få utförligare svar genom att komplettera med intervjuer. Tyvärr fanns inte möjligheten eller tiden. Däremot kan jag ändå, med hjälp av litteratur utläsa olika saker ur materialet.

Kommunen där studien är gjord

Den mindre västsvenska staden, där jag gjort min undersökning, är en kommun med strax över 50 000 invånare varav 10-20 procent är födda i annat land än Sverige. Migrationsverket har avtalat med kommunen att kommunen ska kunna ta emot 50-60 invandrare varje år. I år kom 30 invandrare till kommunen vilket inkluderar ensamkommande barn. Största delen av dem är muslimer, vilket utgör cirka 60 procent, och utöver dem är det många kristna. Individerna kommer till stor del antingen från Somalia eller Afghanistan (2012-09-05, kommunens hemsida; 2012-09-05, Correia).

Kommunen är försedd med ett stort utbud av butiker, fritidsaktiviteter och olika kristna församlingar samt olika etniska föreningar. Vi har till exempel den somaliska föreningen vilka har en egen moské samt Islamska Sunni Centret (2012-09-05, Kultur och Fritids-Förvaltningen).

Vi kan också se att där finns fem gymnasieskolor varav en är kommunal och där min empiriska undersökning är gjord. På skolan går över 4000 elever och skolan har över 20 program och som jag skriver tidigare i arbetet kommer eleverna från olika kommuner (2012-09-05, kommunens hemsida; 2012-09-05 Correia).

Del 2 - Resultat

I det följande kommer jag presentera mitt empiriska material mot bakgrund av de frågeställningar jag har. Det är en enkätstudie som 124 gymnasieungdomar varit delaktiga i varav 85 kvinnor och 39 män. Gymnasieungdomarna läser Religionskunskap på den kommunala gymnasieskolan i kommunen och bor antingen i kommunen eller i en närliggande kommun. Kommunerna har olika karaktär såsom både landsbygd och mindre stadsort.

Knappt två tredjedelar tror på någonting varav 36 individer är kristna, 1 individ bekänner sig till hinduism, 1 till buddhism och 2 bekänner sig till islam och så vidare. Av de övriga som tror på någonting fanns det representanter som tror på till exempel ateism, att de inte tror på en religion till 100 procent, att de tror på en högre makt eller döden och så vidare.

Enligt Elmano Correia (invandrarkonsult i kommunen) består migrationsgruppen av ca 10-20 procent. Av dessa är ca 60 procent muslimer vilket då innebär att mellan 6 och 12 procent av invånarna tillhör islam. I enkätundersökningen bekänner sig cirka 3 procent till islam vilket kan innebära att enkätundersökningen inte är helt representativ för invånarna i kommunen.

Och kanske att utfallet hade blivit annorlunda om undersökningens deltagare varit lika många män som kvinnor då jag kan se att dubbelt så många kvinnor tror på någonting samt tycker om religionskunskapsämnet.

Övergripande sammanställning av enkätstudien

Tabell 1-3: Ungdomars relation till religion och relationen till uppväxtmiljön

Den första tabellen visar huruvida ungdomarna bekänner sig till en religion eller inte.

Av alla ungdomar är det:	Alla	Kvinnor	Män
Bekänner sig till en religion	35,5%	42%	21%
Bekänner sig inte till en religion	64,5%	58%	79%
	100%	100%	100%

Vi kan i tabellen ovan se att cirka en tredjedel bekänner sig till en religion och att cirka två tredjedelar inte bekänner sig till en religion. Detta väcker frågan om det finns ett samband mellan de som bekänner sig och inte bekänner sig till om de är uppväxta i en religiös familj eller inte. Därför kan vi i nästa tabell se hur många av de som bekänner sig till en religion som är uppväxta i en religiös familj.

Av de som bekänner sig till en religion:	Alla	Kvinnor	Män
Uppväxt i en religiös familj	29,5%	31%	25%
Inte uppväxt i en religiös familj	70,5%	69%	75%
	100%	100%	100%

Tabellen visar att cirka en tredjedel av dem som bekänner sig till en religion är uppväxta i en religiös familj och att cirka två tredjedelar av de som bekänner sig till en religion inte är uppväxta i en religiös familj. Detta väcker frågan om det är liknande procenttal bland de som inte bekänner sig till en religion. Därför kan vi i nästa tabell urskilja hur många procent av dem som inte bekänner sig till en religion som är uppväxta i en religiös familj eller inte.

Av de som inte bekänner sig till en religion:	Alla	Kvinnor	Män
Uppväxt i en religiös familj	3%	6%	0%
Inte uppväxt i en religiös familj	97%	94%	100%
	100%	100%	100%

Tabellen visar att där finns en diskrepans mellan de som växt upp i en religiös familj och de som inte växt upp i en religiös familj. Av alla dem som inte bekänner sig till en religion är det nästan ingen som är uppväxt i en religiös familj.

Sammanfattningsvis bekänner sig merparten av de ungdomar som besvarat denna enkät inte till någon fast religion och av dem är nästan ingen uppvuxen i en religiös familj. Däremot kan vi se att det är vanligare bland dem som bekänner sig till en religion att vara uppväxt i en religiös familj än av dem som inte bekänner sig till en religion.

Vid en jämförelse mellan männen och kvinnorna kan vi se att det är vanligare bland kvinnorna att bekänna sig till en religion och att det också är vanligare bland kvinnorna som bekänner sig till en religion att de är uppväxta i en religiös familj. Dock att ta med i beräkning är att enkäten delades ut till dubbelt så många kvinnor som män.

Tabell 4 - 5: Ungdomars relation till andlighet

Den första tabellen visar huruvida gymnasieungdomarna tror på någonting eller inte.

Av alla ungdomar är det:	Alla	Kvinnor	Män
Tror på någonting över huvud taget	58%	61%	51%
Tror inte på någonting	23%	16,5%	36%
Vet inte om de tror på någonting	19%	22,5%	13%
	100%	100%	100%

Den ovanstående tabellen visar att de flesta ungdomarna tror på någonting. Bara en femtedel tror inte på någonting och en femtedel som inte vet om de tror på någonting. Detta väcker frågor om hur många det är som tror på någonting annat än en traditionell religion, vilket visar sig i nästkommande tabell.

Av alla ungdomar är det:	Alla	Kvinnor	Män
Tror på någonting annat än trad. religion	27%	26%	31%

Tabellen visar att det nästan är en tredjedel av alla ungdomar som tror på någonting annat än en traditionell religion och sammanfattningsvis kan vi i frågan om unga och deras andlighet i enkätsvaren se att fler än hälften tror på någonting över huvud taget, en femtedel tror inte på någonting och nästan lika många, det vill säga en femtedel, vet inte om de tror på någonting. Bland dem är det vanligare bland männen att inte tro på någonting. Vi kan också se att det nästan är en tredjedel av alla ungdomar som inte bekänner sig till en traditionell religion utan tror på någonting annat.

Tabell 6 - 9: Relationen mellan vad ungdomarna tycker om ämnet och uppväxtmiljö

Nästkommande tabell visar huruvida gymnasieungdomarna tycker om religionskunskapsämnet.

Vad de tycker om ämnet:	Alla	Kvinnor	Män
Tycker om ämnet	56%	66%	38%
Tycker inte om ämnet	30%	15%	49%
Ingen åsikt	14%	19%	13%
	100%	100%	100%

Tabellen visar att fler än hälften tycker om religionskunskapsämnet. En tredjedel tycker inte om ämnet och 14 procent har ingen åsikt om vad de tycker om ämnet. Detta väcker frågan om det finns en koppling mellan vad de tycker om ämnet och om de är uppväxta i en religiös familj vilket de tre nästkommande tabellerna nedan visar.

Av de som tycker om ämnet är:	Alla	Kvinnor	Män
Uppväxt i en religiös familj	14%	16%	7%
Inte uppväxt i en religiös familj	86%	84%	93%
	100%	100%	100%

Av de som inte tycker om ämnet är:	Alla	Kvinnor	Män
Uppväxt i en religiös familj	6%	8%	5%
Inte uppväxt i en religiös familj	94%	92%	95%
	100%	100%	100%

Av de som inte har någon åsikt:	Alla	Kvinnor	Män
Uppväxt i en religiös familj	24%	31%	0%
Inte uppväxt i en religiös familj	76%	69%	100%
	100%	100%	100%

I samtliga tre tabeller kan vi se att flest ungdomar inte är uppväxta i en religiös familj. Vanligast är det bland dem som inte har någon åsikt om vad de tycker om religionskunskapsämnet. Dock att ta hänsyn till är att denna grupp inte utgör mer än 14 procent av alla som besvarade enkäten.

Sammanfattningsvis är det fler än hälften som tycker om religionskunskapsämnet, en tredjedel som inte tycker om ämnet och 14 procent som inte har någon åsikt om vad de tycker om ämnet. Där är fler kvinnor än män som tycker om religionskunskapsämnet. Spännande är att det i alla tre kategorier (kring vad de tycker om ämnet) är vanligare att de inte är uppväxta i en religiös miljö än att de är uppväxta i en religiös miljö.

Sammanställning utifrån vad ungdomarna tycker om ämnet

Tabell 1-5: De som tycker om religionskunskapsämnet

Den första tabellen nedan visar om de som tycker om religionskunskapsämnet bekänner sig till en religion eller inte.

De som tycker om ämnet	Alla	Kvinnor	Män
Bekänner sig till en religion	41%	45%	27%
Bekänner sig inte till en religion	59%	55%	73%
	100%	100%	100%

Tabellen ovan visar att 41 procent av dem som tycker om ämnet bekänner sig till en religion och att 59 procent av dem som tycker om ämnet inte bekänner sig till någon religion. Detta väcker frågor om vad de som bekänner sig bekänner sig till.

Bekänner sig till en religion	Alla	Kvinnor	Män
Kristendomen	86%	96%	25%
Islam	-	-	-
Judendomen	-	-	-
Buddhism	3,5%	4%	-
Hinduism	3,5%	-	25%
Övrigt	7%	-	50%
	100%	100%	100%

Tabellen ovan visar att de flesta av dem som tycker om religionskunskapsämnet och som bekänner sig till en religion bekänner sig till kristendomen. En liten del bekänner sig till Buddhism, Hinduism och övriga religioner. Detta väcker frågan om de som inte bekänner sig till någon religion tror på någonting annat.

Bekänner sig inte till en religion	Alla	Kvinnor	Män
Tror på: Inget	24%	29%	9%
Tror på: Vet inte om de tror på något	29%	35,5%	9%
Tror på: Sig själv/ människan	21%	16%	37%
Tror på: Gud/en högre makt	12%	13%	9%
Tror på: Till viss del kristendomen	-	-	-
Tror på: Vetenskapen/Forskningen	7%	6,5%	9%
Tror på: Ateist	7%	-	28%
	100%	100%	100%

Tabellen visar att den största procenten av de som tycker om religionskunskapsämnet och som inte bekänner sig till en religion inte vet om de tror på någonting annat, vilket utgör cirka en tredjedel. Lite mer än en femtedel tror inte på någonting annat. 21 procent tror på sig själv eller människan, 12 procent tror på en Gud eller högre makt, 7 procent tror på vetenskapen och lika många är ateister, vilket visar på en bredd bland dem som inte bekänner sig till en religion. Intressant är också att se om de som tycker om ämnet och som bekänner sig till en religion är uppväxta i en religiös familj.

Bekänner sig till en religion	Alla	Kvinnor	Män
Uppväxt i en religiös fam.	28%	28%	25%
Inte uppväxt i en religiös fam.	72%	72%	75%
	100%	100%	100%

Tabellen visar att de flesta av dem som tycker om ämnet och som bekänner sig till en religion inte är uppväxta i en religiös familj, vilket utgör cirka två tredjedelar av de ungdomar som besvarade enkäten. I nästa tabell kring dem som inte bekänner sig till en religion, kan vi se om där finns en skillnad i om de är uppväxta i en religiös familj eller inte.

Bekänner sig inte till en religion	Alla	Kvinnor	Män
Uppväxt i en religiös fam.	5%	6,5%	0%
Inte uppväxt i en religiös fam.	95%	93,5%	100%
	100%	100%	100%

Tabellen visar att de flesta av dem som tycker om religionskunskapsämnet och som inte bekänner sig till en religion inte är uppväxt i en religiös familj. Till skillnad från dem som bekänner sig till en religion är det fler procentenheter som inte är uppväxta i en religiös familj, närmare bestämt 95 procent, vilket utgör nästan alla.

Sammanfattningsvis kan vi se att av de 56 procent som tycker om religionskunskapsämnet är det strax under hälften som bekänner sig till en religion, varav de flesta är kvinnor som bekänner sig till kristendomen. Av dem som inte bekänner sig till någon religion vet de flesta inte om de tror på någonting annat och cirka en femtedel tror inte på någonting. De andra är av mer nyandlig karaktär, vilka utgör nästan hälften av de som inte bekänner sig till en

religion, där de tror på sin egen förmåga, sig själv, människan, en högre makt, det man kan se och så vidare. Vi kan också se att de flesta av ungdomarna som besvarade enkäten, och som inte bekänner sig till en religion, inte är uppväxta i en religiös familj.

Tabell 6-10: De som inte tycker om religionskunskapsämnet

Den första tabellen nedan visar huruvida de som inte tycker om religionskunskapsämnet bekänner sig till en religion eller inte.

De som inte tycker om ämnet	Alla	Kvinnor	Män
Bekänner sig till en religion	22%	31%	16%
Bekänner sig inte till en religion	78%	69%	84%
	100%	100%	100%

Tabellen visar att de flesta av dem som inte tycker om religionskunskapsämnet inte bekänner sig till en religion. 22 procent bekänner sig till en religion och 78 procent bekänner sig inte till någon religion. Detta väcker intresse för vad de som bekänner sig till och om de som inte bekänner sig till en religion tror på någonting annat. Därför kan vi i nästa tabell se vad de som bekänner sig till en religion bekänner sig till.

Bekänner sig till en religion	Alla	Kvinnor	Män
Kristendomen	57%	75%	33%
Islam	14%	25%	-
Judendomen	-	-	-
Hinduism	-	-	-
Buddhism	-	-	-
Övrigt	29%	-	67%
	100%	100%	100%

Tabellen visar att de flesta av dem som inte tycker om religionskunskapsämnet och som bekänner sig till en religion bekänner sig till kristendomen vilka utgör 57 procent. 14 procent bekänner sig till islam och 29 procent till övriga religioner. Vidare ska vi undersöka om de som inte bekänner sig till en religion tror på någonting annat.

Bekänner sig inte till en religion	Alla	Kvinnor	Män
Tror på: Inget	52%	56%	50%
Tror på: Vet inte om de tror på något	28%	22%	31%
Tror på: Sig själv/ människan	-	-	-
Tror på: Gud/en högre makt	8%	22%	-
Tror på: Till viss del kristendomen	-	-	-
Tror på: Vetenskapen/Forskningen	12%	-	19%
Tror på: Ateist	-	-	-
	100%	100%	100%

Av dem som inte tycker om religionskunskapsämnet och som inte bekänner sig till en religion är det cirka hälften som inte tror på någonting, 28 procent vet inte om de tror på någonting, 8 procent tror på Gud eller en högre makt och 12 procent tror på vetenskapen. Intressant är också att se om de som inte tycker om ämnet är uppväxta i en religiös familj eller inte. Därför ska vi här nedan uppmärksamma om de som inte tycker om ämnet och som bekänner sig till en religion är uppväxta i en religiös familj.

Bekänner sig till en religion	Alla	Kvinnor	Män
Uppväxt i en religiös familj	29%	25%	33%
Inte uppväxt i en religiös familj	71%	75%	67%
	100%	100%	100%

Tabellen visar att merparten, det vill säga två tredjedelar av dem som inte tycker om religionskunskapsämnet och som bekänner sig till en religion inte är uppväxta i en religiös familj, vilket väcker intresse för om det är en stor deskription mellan dem som bekänner sig till en religion och dem som inte bekänner sig till en religion. Därför ska vi i nästgående tabell undersöka om de som inte tycker om religionskunskapsämnet och inte bekänner sig till en religion är uppväxta i en religiös familj eller inte.

Bekänner sig inte till en religion	Alla	Kvinnor	Män
Uppväxt i en religiös familj	0%	0%	0%
Inte uppväxt i en religiös familj	100%	100%	100%
	100%	100%	100%

Tabellen visar att ingen av dem som inte tycker om religionskunskapsämnet och inte bekänner sig till en religion är uppväxta i en religiös familj.

Sammanfattningsvis bekänner sig merparten av de 30 procent som inte tycker om religionskunskapsämnet inte till någon religion (78 procent). Av dem är det strax över hälften som inte tror på någonting, nästan en tredjedel som inte vet om de tror på någonting och en femtedel som tror på vetenskapen eller en högre makt.

Av de 22 procent som bekänner sig till en religion är flest kristna och kvinnor. En liten del bekänner sig till islam eller övrig religion och en tredjedel av de som bekänner sig till en religion är uppvuxna i en religiös familj, till skillnad från de som inte bekänner sig till en religion och som inte är uppväxta i en religiös familj.

Tabell 11-15: De som inte har någon åsikt om vad de tycker om religionskunskapsämnet

Den första tabellen nedan visar om de som inte har någon åsikt om religionskunskapsämnet bekänner sig till en religion eller inte.

De som inte har någon åsikt om vad de tycker om ämnet	Alla	Kvinnor	Män
Bekänner sig till en religion	38%	44%	20%
Bekänner sig inte till en religion	62%	56%	80%
	100%	100%	100%

Tabellen visar att två femtedelar av dem som inte har någon åsikt om vad de tycker om religionskunskapsämnet bekänner sig till en religion och tre femtedelar bekänner sig inte till någon religion. Detta väcker frågan om vad de som bekänner sig till en religion bekänner sig till samt om de som inte bekänner sig till en religion tror på någonting annat. Därför redovisas först en tabell beträffande de som bekänner sig till en religion och vad de tror på samt en tabell beträffande de som inte bekänner sig till en religion och om de tror på någonting annat.

Bekänner sig till en religion	Alla	Kvinnor	Män
Kristendomen	87,5%	86%	100%
Islam	12,5%	14%	-
Judendomen	-	-	-
Hinduism	-	-	-
Buddhism	-	-	-
Övrigt	-	-	-
	100%	100%	100%

Tabellen ovan visar att av de som inte har någon åsikt om vad de tycker om religionskunskapsämnet och som bekänner sig till en religion bekänner sig cirka 87 procent tillhöra kristendomen och cirka 12 procent islam. Detta väcker frågan om de som inte bekänner sig till en religion tror på någonting annat.

Bekänner sig inte till en religion	Alla	Kvinnor	Män
Tror på: Inget	38,5%	33%	50%
Tror på: Vet inte om de tror på något	38,5%	45%	25%
Tror på: Sig själv/ människan	8%	-	25%
Tror på: Gud/en högre makt	-	-	-
Tror på: Till viss del kristendomen	15%	22%	-
Tror på: Vetenskapen/Forskningen	-	-	-
Tror på: Ateist	-	-	-
	100%	100%	100%

Tabellen visar att två femtedelar inte tror på någonting, två femtedelar vet om de tror på någonting annat och 8 procent tror på sig själva eller människan samt att 15 procent till viss

del tror på kristendomen. Detta visar på att de som inte bekänner sig till en religion inte är homogena i vad de tror på.

Vidare kommer det i de två sista tabellerna undersökas om de som inte har någon åsikt om vad de tycker om religionskunskapsämnet är uppväxta i en religiös familj eller inte, detta utifrån om de bekänner sig till en religion eller inte.

Bekänner sig till en religion	Alla	Kvinnor	Män
Uppväxt i en religiös familj	50%	57%	0%
Inte uppväxt i en religiös familj	50%	43%	100%
	100%	100%	100%

Bekänner sig inte till en religion	Alla	Kvinnor	Män
Uppväxt i en religiös familj	8%	11%	0%
Inte uppväxt i en religiös familj	93%	89%	100%
	100%	100%	100%

Tabellerna ovan visar att där finns en diskrepans mellan de som bekänner sig till en religion eller inte. Av dem som inte har någon åsikt om vad de tycker om religionskunskapsämnet och bekänner sig till en religion är det 50 procent som är uppväxta i en religiös familj och 50 procent som inte är uppväxta i en religiös familj, till skillnad från dem som inte bekänner sig till en religion där hela 93 procent inte är uppväxta i en religiös familj.

Sammanfattningsvis är det lite fler än en tredjedel av de 14 procent som inte hade någon åsikt om vad de tycker om religionskunskapsämnet som bekänner sig till en religion varav de flesta är kvinnor. Av dem som bekänner sig till en religion bekänner sig de flesta sig till kristendomen och en liten del till islam. Av de som inte bekänner sig till en religion är det lika stor andel som inte tror på någonting och som inte vet om de tror på någonting vilka utgör 38,5 procent vardera. En mindre andel tror till viss del på kristendomen eller sig själv.

Av dem som bekänner sig till en religion är det hälften som är uppväxta i en religiös familj och hälften som inte är uppväxta i en religiös familj. Av dem som inte bekänner sig till en religion är det få som är uppväxta i en religiös familj.

Del 3 - Analys

Religion, Unga & Andlighet

Utifrån det insamlade materialet i undersökningen försöker jag besvara frågorna 1) Hur uppfattar gymnasieungdomar religion och religionskunskapsämnet? 2) Hur ser relationen ut mellan gymnasieungdomars religiositet och uppfattningarna om religion och religionskunskapsämnet? Som jag skrev tidigare är syftet med detta arbete att undersöka gymnasieungdomars syn på religion och sin religiositet för att kunna använda mig av informationen som underlag i min kommande yrkesroll. Jag har undersökt ungas religiositet och syn på religionskunskapsämnet. Detta för att se om gymnasieungdomar är ointresserade av religion på grund av att de lever i ett sekulärt samhälle. Jag vill se om jag som lärare i första hand måste motivera eleverna att vilja läsa om religion eller om där redan finns ett intresse för religion (beroende eller oberoende av deras egen religiositet).

På grund av tidsbrist har jag valt att inte väva in könsaspekten. Därför kommer analysen utgå ifrån alla ungdomar som besvarade enkätfrågorna och fokusera på att besvara mina frågeställningar. Jag kommer först ge en övergripande inblick i vad religion är samt en övergripande inblick i grundläggande behov hos människan för att se om grundläggande behov kan påverka individens religiositet. Därefter tänker jag belysa den förändrade synen på religion. Detta för att få inblick i hur gymnasieungdomarna jag undersökt uppfattar religion. Därför kan vi ställa oss frågan om synen på religion kan ses i relation till gymnasieungdomarnas egen religiositet med utgångspunkt i de svar jag fått i enkätstudien?

Vidare går jag ytterligare in på individen i förhållande till den förändrade synen på religion. Detta för att sedan kunna titta på effekter som bidragit till och kan vara upphov till dessa förändringar. Avslutningsvis kommer jag undersöka gymnasieungdomars relation till religionskunskapsämnet.

Religion

Enkätundersökningen visar att 58 procent av alla gymnasieungdomar som svarat tror på någonting. Dock är det 35,5 procent som bekänner sig till en traditionell religion och 64,5 procent som inte bekänner sig till en religion. Det vi ur tidigare studier kan se är att religion kan ses ur olika synvinklar. Å ena sidan kan vi se på religion som en övernaturlig sanning i vår verklighet och å andra sidan som ett meningsskapande system (vilket är en bredare definition av religion). Detta meningsgivande symbolsystem är en social konstruktion som ger mening åt människan då hon är i behov av en eller flera grupptillhörigheter (Geels & Wikström, 2006: 85-86; Giddens, 2007:421; Löwheim & Bromander, 2012:80-81; Olsson, 2002:8). Detta kan innebära att behovet av traditionell religion avtar, men hur kommer det sig att det ändå är 35,5 procent som bekänner sig till en traditionell religion?

Grundläggande behov hos människan

Den empiriska undersökning jag gjort visar, som jag skrev ovan, att en tredjedel av alla ungdomar jag undersökt bekänner sig till en religion och att nästan två tredjedelar av alla som besvarade enkäten tror på någonting över huvud taget. Berger och Luckman (1999) talar om att meningsgivande symbolsystem internaliseras i individen redan från början av livet (Berger & Luckmann, 1999: 153-189), vilket skulle kunna vara en förklaring till att så många som en tredjedel av alla ungdomar jag undersökt bekänner sig till en religion. Det vill säga att individen tar till sig den religion eller den uppfattning som dennes mamma, pappa eller andra nära individer har.

En annan möjlig förklaring till att så många som en tredjedel bekänner sig till en religion kan vara att grupper har stor betydelse för människan. Maltén (1992) skriver att ”Det ömsesidiga samspelet mellan individen och gruppen” är livsviktigt och att det är därför människan söker ”sig till grupper” (Maltén, 1992:13). ”Vi får våra behov av trygghet, bekräftelse, lärande, utveckling och gemenskap tillgodosedda genom de olika grupper vi ingår i.” (Olsson, 2002:8), vilket innebär att grundläggande sociala faktorer påverkar oss människor under uppväxten men också senare i livet, vilket gör att vi kan konstatera att de gymnasieungdomar jag undersökt påverkas av sin omgivning och är beroende av grupptillhörigheter. Frågan vi då kan ställa oss är hur det kommer sig att 64,5 procent inte bekänner sig till en religion? Håller religion på att försvinna?

Religion har tagit en annan form än tidigare

Att det är hela 64,5 procent av de ungdomar jag lämnat ut enkäten till som inte bekänner sig till en religion skulle kunna förklaras av att:

Perhaps the most salient point that stands out in the sociological analysis of age and religion in recent literature is that young people growing up in late modern Western societies tend to be less religious than older people, at least in terms of institutional religion. (Collins-Mayo, 2010:1).

Sverige har ”beskrivits som ett av de mest sekulariserade länderna i världen, åtminstone vad gäller aktivt deltagande i kyrkliga aktiviteter.” (Hornborg, 2010:152) vilket också Cursack (2001) pratar om. Detta innebär ”att religionen förlorar i betydelse i ett samhälle och i medborgarnas medvetande.” (2012-05-07, ne.se). Moderniteten i Sverige har ”inneburit att individens band till lokala platser, släktskap och den traditionella religionen lösts upp.” (Hornborg, 2010:152). Detta innebär att individen måste hitta nya platser, traditioner och människor att anknyta sig till (Hornborg, 2010:152) då människan, vad jag tolkar av Hornborg (2010) är i behov av fasta punkter att knyta sig an till, vilket vi också kan förstå av att individen är i behov av grupper (Maltén, 1992:13; Olsson 2002:8). Hur kommer det sig då att det är 58 procent av alla ungdomar som besvarade enkäten som tror på någonting?

Enligt Lyon (2000) har religionen inte försvunnit. Människan drar sig fortfarande mot religiositet fast i andra former av religiositet än tidigare (Lyon, 2000:19). En möjlig bidragande faktor till att människan drar sig till religiositet i andra former skulle kunna vara, som jag nämnde här ovan, att Sverige från början av 2000-talet sågs vara ett av de mest

sekulariserade länderna i världen (Löwheim, 2007:29; Hornborg, 2010:152). Enligt Sjöborg (2012) kan vi i andra studier se att ”Vid en internationell jämförelse framstår Sverige som ett land präglad av sekulära rationella värden och individuella frihetsvärden [...]” (Löwheim & Bromander, 2012:107). Därför kan vi se att individen präglas av det sekulära tänkesättet, vilket vi bör ta hänsyn till när vi läser enkäten. Även de ungdomar som säger sig tillhöra en traditionell religion präglas av det sekulära tänkesättet.

Ytterligare en faktor, som skulle kunna förklara att det är 58 procent som tror på någonting och att det är 19 procent som inte vet om de tror på någonting, är ett antagande som säger att det i människans hjärna möjligen finns ett religiöst kunskapsorgan (Wikström, 2010:46), vilket innebär att religiositet finns inprogrammerat i hjärnan. Det vill säga att vi är inprogrammerade att vara andliga, vilket skulle kunna förklara varför vi dras mot andlighet fast i andra former än tidigare, men hur kommer det sig att gymnasieungdomarna är splittrade i vad de tror på?

Individen i centrum

Ungdomarna som deltog i den empiriska undersökningen visar en splittring i vad de tror på. Som till exempel svarade en del av ungdomarna att de tror på en högre makt eller Gud, på sig själva, på ateism samt tror på kristendomen till viss del. Då religionen idag har tagit en annan form än den tidigare hade är religionen idag inte längre en auktoritet, vilket vi utifrån detta kan se, utan individen är själv sin egen auktoritet (Löwheim, 2007:196). Därför kan det idag uppfattas naivt att säga sig tillhöra en religion, vilket skulle kunna förklara att en tredjedel av gymnasieungdomarna som besvarade enkäten bekänner sig till en religion. En troende individ kan behöva försvara varför han/hon lägger sin tillit till en högre auktoritet och inte till sig själv. Löwheim (2007) skriver att:

Att vara troende uppfattas ofta som fanatism, fundamentalism eller naivitet. Därför behöver den som grundar sin egen övertygelse på en auktoritet utanför individen hitta ett sätt att förklara detta som en möjlig hållning utan att det uppfattas som något man okritisk tagit över från sina föräldrar eller över huvud taget inte tagit en egen, reflekterad ställning till. (Löwheim, 2007, sida 150-151).

Vad Lyon menar är att den troende behöver ha en egen färdigreflekterad bild av vad han/hon tror på för att det inte ska uppfattas som naivt. Heelas och Woodhead (2005) talar om att den traditionella formen av religion (framförallt kristendomen) ger vika för en slags holistisk andlighet, vilken ibland fortfarande kallas för ”New Age”. New Age är en dualistisk rörelse som sätter människan framför Gud (Heelas & Woodhead, 2005:x, 61), vilket kan förklara den del av ungdomarna som skrivit att de tror på människan eller sig själv.

Vidare kan vi se att mindre än hälften av de gymnasieungdomar som deltagit i enkätundersökningen är uppvuxna i en religiös familj och att färre individer säger sig tillhöra en traditionell religion. Det kan vara en effekt av att unga tar spjörn mot religiösa auktoriteter, vilket kan bero på att berättelserna är främmande eller okända då ”allt färre socialiseras in i en religiös gemenskap” (Löwheim, 2007, sida 195). Detta innebär ”att allt färre får kunskap om de religiösa berättelserna” (Löwheim, 2007, sida 195). Det är inte som det var förr då religion

hade stort inflytande och var en del av identiteten (en viss kultur du identifierar dig med) (Giddens, 2007:420). Dock får ungdomar delar av berättelserna från annat håll som exempelvis media, skola och så vidare.

I tidigare studier beskrivs unga ibland slentrianmässigt >>sekulariserade<<, i betydelsen att religiösa institutioner, riter och värden spelar en marginell roll i deras uppväxt, livsstil och livssyn. Studier av ungas värderingar under de senaste decennierna har också kunnat visa hur värderingar som handlar om självförverkligande, lycka och frihet fått en ökad betydelse [...]. I linje med detta har forskare inom religionsvetenskapen diskuterat ungas religiositet som ett tecken på religionens privatisering i det sen-moderna samhället. Denna privatisering yttrar sig i att religion motiveras utifrån subjektiva behov och riktas mot privata intressen snarare än bredare sociala och politiska sammanhang (Lövheim & Bromander, 2012:102)

Detta skulle kunna bero på att en endimensionell kyrka har ersatts av ett religiöst smörgåsbord, vilket innebär att individen själv kan välja och vraka i vad hon själv tror är sant och riktigt (Wikström, 2010:92, 99). Detta kan förklara varför så många som nästan en tredjedel av alla ungdomar tror på något men inte vill bekänna sig till en traditionell religion. Det har blivit en ”ta-och-mixa” attityd till andlighet och religion. Individen tar olika ting ur olika traditioner och religioner, vilka stämmer överens med individens egna tankar kring vad som är rätt och riktigt. Eftersom den traditionella religionen inte levererar för denna subjektiva vändning minskar den traditionella religionen vilket innebär att individens egna intressen blir allt viktigare och den traditionella religionen spelar mindre roll för hur människan lever sitt liv (Heelas & Woodhead, 2005:32, 81; Hornborg, 2010:152; Lövheim, 2007:29; Cusack, 2011:409-418). Individen går hellre in i sig själv för att finna svar än tittar på en internationell religion (religion som ”berör flera länder” (2012-05-27, ne.se)) där människor behöver passa in i en specifik ram. Detta förklarar att det trots allt är 58 procent av ungdomarna i enkäten som säger sig tro på någonting. Vad gäller andlighet medför detta att aktiviteter såsom att gå i kyrkan går nedåt medan ”nya” aktiviteter går uppåt. Individualiseringen gör troligen också att de som säger sig tro på något troligtvis har flera olika åsikter kring vad ”religiös” och ”tro” innebär. Inte heller de som säger sig tillhöra en traditionell religion är lika homogena i sin uppfattning av sin religiositet som individen var förr.

Enligt Wikström (2010) studie av Emile Durkheim är heligheten ett kollektivt projekt, vilket innebär att heligheten stärker en gemenskap genom att skapa sig riter, heliga platser, symboler och så vidare (Wikström, 2010:66). Detta säger emot det oönskade kring individualisering men då individualisering med största sannolikhet bör kunna skapa en känsla av ensamhet kan detta vara en alternativ förklaring till varför vi regelmässigt skulle söka oss till en religiositet och då effekten kan bli att flertalet säger sig tro på någonting, vilket i enkäten visar sig på så vis att nästan två tredjedelar säger sig tro på någonting trots att bara en tredjedel bekänner sig till en religion.

Nya former av religiositet

Av de i enkäten som inte bekänner sig till en religion men som ändå tror på någonting kan detta bero på, och vara en logisk följd av att individen tar mer kontroll över sitt liv både när det gäller andlighet och hälsa. Heelas och Woodhead (2005) talar om en ”må-bra kultur” (Heelas & Woodhead, 2005:100, 125) där nya aktiviteter blir synliga. Stress är idag en stor del av det välfärdssamhälle vi lever i. Det är många svenskar som lider av utbrändhet och det blir en naturlig följd att stressen påverkar hälsan. Därför har det blivit allt viktigare att ta hand om sin kropp, vilket också är en följd av att vi behöver hitta trygghet i ett sammanhang som inte längre existerar på samma sätt som tidigare. Naturen, hälsohem och gym har blivit platser för att främja hälsan. Det har blivit en slags ”hälsans religion” och ett materialiserande av att må bra, vilket innebär att hälsan är någonting du kan köpa för att må bra och som är riktat till rika västerlänningar (som har pengar att spendera på sin hälsa) (Hornborg, 2010:152-164). Vi hämtar äldre riter och traditioner som plockas ur sin kontext. Det kan vara indiska, japanska, kinesiska med flera som säljs som ”helande krafter”. Riterna blir varor som vi köper och säljer (Hornborg, 2010:159). Religionsforskare anser att där framträder sekteristiska och nyandliga budskap. De ”religiösa signalorden” – ’Gud’, ’själ’ och ’frälsning’ – döljs genom att de ersätts med ord som ’Högre självet’, din ’inre potential’ eller ’utvecklingspotential’ (Hornborg, 2010:165), vilket kan ses ihop med att individen idag tar större ansvar över sitt liv och att individen idag plockar det som passar henne bäst (Wikström, 2010:99, 92; Heelas & Woodhead, 2005:32, 81).

Nya sociala medier

Idag kan vi se att ungdomar tillgås till ny information om andra traditioner än den traditionella i vårt samhälle (kristendomen). Löwheim (2007) talar om att människan alltid har använt sig av olika medier för att få fram sitt budskap och min tolkning är att hon menar att internet är ett nytt sådant. Internet har bidragit till en ökning av utbudet av information och det har också blivit större tillgång till informationen sedan internet kom (Löwheim, 2007:30, 55).

Vidare är de nya sociala nätverken en viktig del i hur unga formar sina värderingar och sin identitet, vilket styrker denna tes. Individens frihet och fritid har ökat, i ock med de nya sociala, kulturella och ekonomiska förutsättningarna, vilket bidrar till att individen får större utrymme att själv kunna välja och forma sitt liv (Löwheim, 2007:26). Detta kan vi också se tidigare i analysen.

Intresset för religionskunskapsämnet

Hittills i analysen har vi tittat på religion och religiositet i stort samt samhällseliga förändringar kring religion och människans religiositet. Vi har också tittat på hur gymnasieungdomar uppfattar religion och sin religiositet. Därför ska vi nu gå in på gymnasieungdomarnas relation till religion och religionskunskapsämnet.

Enligt Anders Sjöborg kommer alla ungdomar i kontakt med religion och frågor kring tro även om 60 procent i studien *Religion som resurs?* anser sig vara ickereligiösa. De ickereligiösa kommer framförallt i kontakt med religion genom tv, skola och tidningar. Detta

gör att det blir viktigare för mig som pedagog att ”bidra till en nyanserad religionsförståelse för samtliga dessa grupper” (Lövheim & Bromander, 2012: 117, 127-128) eftersom risk finns att religionsundervisningen kan bidra till fördomar om den inte når upp till målen om ökad förståelse (Lövheim & Bromander, 2012: 127-128). Därför kan vi ställa oss frågan om de som inte bekänner sig till en religion tenderar att tycka bättre eller sämre om religionskunskapsämnet. Är det någon skillnaden mellan de som bekänner sig till en religion eller inte?

Det vi i enkäten kan se är att de flesta tycker om religionskunskapsämnet (cirka 56 procent) och det är inte någon större skillnad beträffande mängden av de som bekänner sig eller inte bekänner sig till en religion av dem. Däremot kan vi, utifrån de som inte tycker om ämnet (cirka 30 procent), se att 78 procent inte bekänner sig till en traditionell religion och de flesta av dem tror inte på någonting eller vet inte om de tror på någonting annat. Möjligen skulle detta kunna bero på att de får sin bild av religion genom media och skolan som ”till stor del är en medierad bild av religion” (Lövheim & Bromander, 2012:117). Däri kan vi förstå vikten av att skolan ger en bred och nyanserad bild av olika religioner för att kunna bidra till förståelse för olika sätt att se på verkligheten.

Genus

Vidare kan vi i min studie kring unga och religion se att procentenheterna är relativt jämt fördelat mellan männen och kvinnorna. Dock är det i dubbelt så många kvinnor än män som bekänner sig till en religion (41 procent av dem som bekänner sig till en religion är kvinnor och 21 procent är män) samt dubbelt så många kvinnor än män som tycker om religionskunskapsämnet (66 procent kvinnor och 38 procent män). Å ena sidan skulle detta möjligen kunna bero på att enkäten lämnades ut till drygt dubbelt så många kvinnor, men det skulle å andra sidan möjligen kunna bero på att kvinnor i större utsträckning är troende och intresserar sig för religiösa frågor.

Slutsats

Min hypotes i denna studie var att jag som lärare kommer in i ett klassrum där de flesta eleverna har ett sekulariserat och ickereligiöst tänk där jag först och främst måste motivera dem att vilja läsa och vara intresserade av religion och att de inte har speciellt stor förförståelse för religion. Vad har jag då kommit fram till i denna studie? Hur uppfattar gymnasieungdomar religion och religionskunskapsämnet? Kan jag säga något om hur relationen ser ut mellan gymnasieungdomars religiositet och uppfattningarna om religion och religionskunskapsämnet?

Vad jag i studien kan se är att fler än hälften av alla ungdomar som svarade på enkäten tycker om religionskunskapsämnet och att de flesta som inte tycker om ämnet inte är uppväxta i en religiös familj vilket möjligen kan ha bidragit till att diskussioner kring religiösa berättelser inte finns närvarande i hemmet vilket lättare kan bidra till fördomar kring olika typer av religion och religiositet. Jag kan också i studien se att religion inte har försvunnit utan har tagit andra former och att de som idag är religiösa inte är homogena i vad de tror på och hur

de definierar sin tro vilket visar på att min hypotes inte håller. Därför drar jag slutsatsen att ungdomarna i undersökningen besitter olika typer av berättelser kring religion och sin religiositet, och eftersom alla ungdomar kommer i kontakt med religion och frågor om tro finns religion och religiositet närvarande för dem oavsett om de kommer i kontakt med det i hemmet, i skolan eller i massmedia. Det kan dock påpekas att den förändrade synen på religion till viss del har fundamentalistiska och naiva fragment vilket har inneburit att kyrkliga aktiviteter har minskat. Istället är individen i centrum för vad han/hon tror och individen kan själv välja och vraka på det religiösa smörgåsbordet. Detta visar sig i enkätstudien jag genomfört där 58 procent tror på någonting och av dem bekänner sig cirka 35 procent till en traditionell religion.

Sammanfattningsvis har religionsuttrycket tagit en annan form än den tidigare hade vilket syns i de resultat jag fått av studien. Vi skulle kunna säga att nästan två tredjedelar av de gymnasieungdomar jag undersökt har en tro på någonting (både de som bekänner sig och inte bekänner sig till en religion) och att lite mer än en tredjedel inte har någon tro på någonting

Didaktiska konsekvenser

Mina slutsatser i denna studie har gett mig ökad förståelse för ungdomars religiositet idag, vilket gör att jag som pedagog fått kännedom om att mina elever har med sig en förförståelse jag innan inte trodde fanns. Detta ger mig större möjlighet att använda mig av elevernas tankar och egna reflektioner kring religion och tro eftersom de har med sig olika förförståelse vilket innebär att de inte är homogena utan har olika tankar om vad de tror på. Jag ser också att det blir viktigare för mig att vara tydlig i mina definitioner av det jag ska lära dem eftersom de besitter många olika synvinklar av exempelvis vad religion är. Därför är det viktigt för mig att definiera vad jag menar med olika begrepp som exempelvis ”religion”. Detta för att undvika fördomar och medverka till en större förståelse för olika religioner och livssyner.

Förslag till fortsatt forskning

I enkätstudien slog det mig att det är en stor andel som tror på någonting men inte många som är uppväxta i en religiös familj. Det skulle därför vara intressant att titta närmare på vilka fenomen som ligger bakom att ungdomar tror på någonting utan att ha växt upp i en religiös familj. Kan det vara så att religiösa berättelser här i Sverige sprids trots att föräldrarna kanske inte är religiösa? Eller kan det vara så att ungdomar blir nyfikna på grund av att föräldrarna inte är religiösa? Som en motreaktion mot föräldrarna?

Ett annat förslag till fortsatt forskning är om vi behöver religion och de religiösa berättelserna. Är de nödvändiga?

Referenslista

Litteratur/Tidigare forskning

Berger Peter L., Luckmann Thomas (1999). *Kunskapssociologi*. (3:e upplagan). Stockholm: Wahlström & Widstrand

Collins-Mayo Sylvia, Dandelion Pink (2010) Introduction. In Collins-Mayo Sylvia, Dandelion (red.), *Religion and Youth*. United Kingdom: Ashgate Publishing Limited

Cusack M. Carole (2011) Some Recent Trends in the Study of Religion and Youth. In *Journal of Religious History* (vol 35, no 3).

Denscome Martyn (2009). *Forskningshandboken – för småsakliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur AB

Esaiasson Peter, Gilljam Mikael, Oscarsson Henrik, Wängnerud (2007). *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB

Geels Antoon, Wikström Owe (2006). *Den religiösa människan*. Stockholm: Natur & Kultur

Giddens Anthony (2007). *Sociologi*. (4:e upplagan). Lund: Studentlitteratur

Heelas, Paul, Woodhead, Linda (2005). *The Spiritual Revolution: Why Religion is Giving way to Spirituality*. Malden, Mass: Blackwell

Hornborg, Anne-Christine (2010). Marknadsföring av natur, hälsa och rituellt helande i det senmoderna Sverige (s. 151-169). I Hornborg, Anne-Christine (red.) *Den rituella människan: flervetenskapliga perspektiv*. Linköping: Linköping University

Lyon, David (2000). *Jesus in Disneyland: Religion in Postmodern Times*. Cambridge: Blackwell Publishers

Löwheim Mia (2012). *Ungas religiositet: tidigare forskning och nya frågor*. I Löwheim Mia, Bromander Jonas (red.) *Religion som resurs?* Borås: Artos & Norma

Löwheim, Mia (2007). *Sökare i cyberspace: ungdomar och religion i ett modernt mediesamhälle*. Stockholm: Cordia

Maltén Arne (1992). *Grupp-utveckling*. Lund: Studentlitteratur

Nordstedts (1999). *Nordstedts svenska synonymordbok – ord för ord*. Stockholm: Nordstedts akademiska förlag

Nussbaum Martha C. (2011). *Journal of Social Science Education* Volume 10, Number 1 (pp. 98–99) Not For Profit: Why Democracy Needs the Humanities

Olsson Inga (2002). *Utveckling i grupp – Teori – Modell – Övningar*. (2:a upplagan). Stockholm: TRINOM förlag ab

Sjöborg Anders (2012). Centralt eller perifert? Ungas kontakter med religion i vardagen. I Löwheim Mia, Bromander Jonas (red.) *Religion som resurs?* Borås: Artos & Norma

Svenska Akademin (2006). *Svenska Akademiens ordlista över svenska språket*. Stockholm: Nordstedts Akademiska förlag

Wikström, Owe (2010). *Om heligheten* [Elektronisk resurs]. Stockholm: Natur & Kultur

Internet

Nationalencyklopedin (2012-05-07) ne.se

Nationalencyklopedin (2012-05-27) ne.se

Nationalencyklopedin (2012-05-28) ne.se

Skolverket (2011) Förordning om läroplan för gymnasieskolan

Statistiska centralbyrån (2012-05-07, 2012-08-21) scb.se

Kommunens hemsida (2012-09-05)

Samtal

Elmano Correia (2012-09-05) Invandrarkonsult på socialtjänst i kommunen

Kultur och fritids. förvaltningen (2012-09-05) Kultur och fritids – förvaltningen i kommunen

Bilagor

Bilaga 1 – Enkätfrågorna

Din inställning till Religion!

Detta är en enkät rörande vilken inställning du har till religion. Sätt **kryss** för ditt alternativ och skriv **in kort** där du kan fylla i med text.

Jag är: Man Kvinna

Jag bor: _____

Jag läser: _____ programmet

Jag går: _____ året

Vad tycker du om religionskunskapsämnet?

(1 = tycker inte alls om det, 3 = har ingen åsikt, 5 = tycker mycket om det)

1

2

3

4

5

Jag: bekänner mig till en religion bekänner mig inte till någon religion

Om du svarat att du bekänner dig till en religion –
vilken? _____

Om du svarat att du inte bekänner dig till en *religion* – Tror du på någonting annat?
Vad? _____

Är du uppvuxen i en religiös familj?

Ja Nej

Är du uppvuxen i en familj där religion är någonting man helst vill undvika/inte bekänner sig till?

Ja Nej

Är ordet *Religiös* ett negativt ord för dig?

Ja Nej

Är du öppet religiös?

Ja Nej